

කුමක්ද මේ සොමිහස?

පුබ්බ සූත්‍රය

තථාගතජප වේදිතො භික්ඛවේ ධම්ම විනයො විවටො
විරෝචති නො පටිච්ඡන්තො

පින්වත් මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මයත්, විනයත් බබළන්නේ විවෘත වූ විටය. සැඟ වී තිබෙන විට නොවේ.

(අංගුත්තර නිකායේ නික නිපාතය, කරණ්ඩු වර්ගය, 9 සූත්‍රය)

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

(ධර්ම දානය පිණිසයි.)

පුණ්‍යානුමෝදනාව

සම්බුදු සසුනේ විරස්ථිතිය සඳහා අමිල මෙහෙවරක් කරන සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි ප්‍රධාන අනුශාසක අති පූජනීය ආචාර්ය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු ආරාමයෙහි වැඩ වසන පූජනීය ස්වාමීන් වහන්සේලාට සියලු ශාසනික පැතුම් සඵලවීමට අවශ්‍ය නිදුක් නිරෝගී සුව, චිර ජීවනය ලැබේවා! උතුම් අමා මහා නිවන් සුවයෙන් සැනසේවා!

බත්තරමුල්ල පදිංචිව සිට පරලෝ සැපත් දයාබර ස්වාමි පුරුෂයා වූ දඹරගේ ලයනල් විජේසිරි චන්ද්‍රසේකර මහතාටද, උභය පාර්ශවයේ දෙමාපියන්ටද, ඥාතීන් හා හිත මිත්‍රාදීන්ටද අමා මහා නිවන් සුවය පිණිස මෙම ධර්ම දානමය කුසලය හේතු වේවා!

සුඡ්වත්ව සිටින සහෝදර සහෝදරියන්ටද, දරුවන්ට හා මුණුබුරාටද තෙරුවන් බෙලෙන් නිදුක් නිරෝගී සුව හා සියලු අභිවාද්ධියම වේවා!

දීප්ති අබේනායක

හිඹුටානේ පදිංචිව සිට 2009.03.14 දින අභාවප්‍රාප්ත **ඒ.පී. පිණේරා මහතා** හා මිය ගිය සියලු ඥාතීන්ට පිං පිණිසත්, සුඡ්වත්ව වසන දූ දරුවන් හා ඥාති මිත්‍රයන්ට නිදුක් නිරෝගීභාවය පනම්.

පද්මිනි පිණේරා

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්තිපිටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.
web : www.buddhismforyou.org

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆොන් : 011-2561551

පුබ්බ සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

පුබ්බෙව මේ භික්ඛවෙ සම්බෝධා අනභිසම්බුද්ධස්ස
බෝධිසත්තස්සෙව සතො ඵතදහෝසි.

- කො නු බො පඨවි ධාතුයා අස්සාදෝ ?
කො ආදීනවො ? කිං නිස්සරණං ?
- කො ආපෝ ධාතුයා අස්සාදෝ ? කො
ආදීනවො ? කිං නිස්සරණං ?
- කො තේජෝ ධාතුයා අස්සාදෝ ? කො
ආදීනවො ? කිං නිස්සරණං ?
- කො වායෝ ධාතුයා අස්සාදෝ ? කො
ආදීනවො ? කිං නිස්සරණං ති.

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

උතුම් බුදු රුවන, සදහම් රුවන, ආර්ය මහ සඟ රුවන යන තුනුරුවන් සතු අනන්ත, අසිරිමත් වූ ගුණ බෙලෙන් පින්වතුන්ලා සියළු දෙනාටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්, යහපතක්, අභිවාද්ධියක්, සෙතක් ශාන්තියක් වේවා! ධර්මානු ධර්ම පිළිවෙත් මගෙහි හැම සොම්නස් පහළ වී සියළු යහපතම වේවා! මේ දේශනාවත් ඔබ හැමටත් අපටත් ඉතා ඉක්මන් අවස්ථාවකම ඒ උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් අමා නිවන් පිණිසම උපකාරක ධර්මයක්ම වේවායි

පළමු කොට මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අප විසින් අද ධර්ම දේශනය සඳහා තෝරාගනු ලැබුවේ සංයුක්ත නිකායෙහි ධාතු සංයුක්තයට අයත් 'පුබ්බ' සූත්‍ර දේශනාවයි.

මේ සූත්‍රයෙහි අඩංගු කරුණු යම් පිරිසකට තරමක් ගැඹුරු වගේ දැනෙන්න පුළුවනි. එහෙත් නිතර දහම් ශ්‍රවණය කරන, දහම් පිළිවෙත්හි මග සකසාගෙන සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගුණ වඩන පින්වතුන්ලාට මේ දහම් පෙළ ඉතා පහසුයි. නමුත් නැවත නැවත ශ්‍රවණය කරමින් ධර්ම මාර්ගයෙහි ගමන් කිරීමට උපකාරක ධර්මයක් බවට පත් කරගැනීමට පුළුවනි.

මේ අවස්ථාවේදී ඔබ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි මහත් වූ ශ්‍රද්ධා ගෞරවයක් ඇති කර ගන්න. ඒ මහා කාරුණික වූ මහා ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ වූ ගෞරවය ධර්මයට නතු කරගන්න. ඒ උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මය මනසින් දැකගෙන, හදවතෙහි තැන්පත් කරගෙන, පිළිවෙත් මාර්ගයට බැසගැනීමේ අදහස ඇති කරගෙන, ධර්ම රත්නය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා ගෞරවය ඇති කර ගන්න. අපට චරිතාදර්ශයන් වන ඒ උතුම් ආර්ය මහ රහතන් වහන්සේලා කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා ගෞරවය ඇති කරගන්න. මෙසේ තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා ගෞරවය ඇති කරගෙන ධර්ම මාර්ගය දකින්න උපකාරක පෙළක් සේ සකස් කරගන්න.

ඔබ මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කළ යුත්තේ රාගය නම් වූ ඇලීම තුනී කර ගැනීමේ හා අවසානයේ ප්‍රභාණය කිරීමේ බලාපොරොත්තුවෙනුයි.

දෙවනුව ද්වේෂය නම් වූ තරඟව, පටිඝය පළමු අවස්ථාවේ තුනී කරගෙන අනතුරුව සන්සිඳුවාගෙන ප්‍රභාණය කිරීමේ බලාපොරොත්තුවෙනුයි.

තුන්වෙනුව මෝහය නම් වූ මූළාව නැති කිරීමේ එනම් සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක සියලු සංඛත වස්තු (පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ නම් වූ සතර මහා භූත ධර්මයන්ගෙන් නිර්මාණය වූ

වස්තු අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්කොට දැකීමේ බලාපොරොත්තුවෙනුයි.

රාග, දෝෂ, මෝහ යන කෙලෙස් යටපත් කරගෙන, කුනී කරගෙන, සන්සිඳුවාගෙන ප්‍රභාණය කිරීමේ අදහස සිතෙහි දරාගන්න. මිලඟට බහිද්ධ වශයෙනුත් දැකින්න. එයට හේතුව ඔබ ජීවත් වන්නේ ලෝකය ලෙස සිතන ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමව්පියෝ, දරුවෝ, ගහකොළ, ගේ දොර ආදිය සමඟයි. පරමාර්ථ වශයෙන් 'ලෝකය' නම් බඹයක් පමණ වනු මේ ශරීර කුඩුවමයි. එනම් ධාතු, ස්කන්ධ, ආයතනයන්ගේ එකතුවයි. මේනිසා මේ ධර්මය තමා තුළින් දකින ගමනේ, රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර කරන්නට උත්සාහ කරමින් බාහිර වස්තු කෙරෙහිත් එසේම ගලපා බලන්න.

සම්මතයට මම මගේ කියා පැවැත්වූවත් ශීලයේ පිහිටා පරමාර්ථ වශයෙන් ඒ බාහිර වස්තු පවා අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි කියන හැඟීමෙන් සිහිය පවත්වන්න. මේ ආරාධනාව හා සමඟින් දැන් සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් කරුණු විමසා බලමු.

කාරුණික වූ පින්වතුනි, අද අපි ආශ්‍රය කරගන්නේ 'පුබ්බ' සූත්‍රයයි. තථාගත වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

'පුබ්බෙව මේ හික්ඛවෙ සම්බෝධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බෝධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසී.'

මහණෙනි, (හික්ෂු, හික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා නම් වූ සිවු පිරිසටම මහත් වූ කරුණාවෙන් ආරාධනා කරනවා.) සම්බෝධියෙන් පෙර සිටම, සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පෙරාතුව බෝධිසත්ත්ව වූ මම මේ අදහස සිතේ ඇතිකර ගත්තා.

'කො නු බො පඨවි ධාතුයා අස්සාදො? කො ආදීනවො ? කිං නිස්සරණං'

පඨවි ධාතුවේ ආස්වාදය කියන්නේ කුමක්ද? ආදීනවය කියන්නේ කුමක්ද? නිස්සරණය (අවබෝධයෙන් අත්හැරීම) කියන්නේ කුමක්ද? මේ අයුරින් මගේ සිතේ සිතුවිල්ලක් හට ගත්තා.

එපමණක් නොවෙයි.

'කො ආපෝ ධාතුයා අස්සාදො? කො ආදීනවො? කිං නිස්සරණං'

සම්බෝධියට පෙරාතුව, බෝධිසත්ව අවධියේදීම,

'අපෝ' ධාතුවේ ආස්වාදය කුමක්ද? ආදීනවය කුමක්ද? නිස්සරණය කුමක්ද කියා අදහසක් ඇතිවුණා.

ඒ වගේම තේජෝ ධාතුවේ ආස්වාදය කුමක්ද? ආදීනවය කුමක්ද? නිස්සරණය කුමක්ද කියා අදහස් ඇති වුණා.

ඒ වගේම වායෝ ධාතුවේ ආස්වාදය කුමක්ද? ආදීනවය කුමක්ද? නිස්සරණය කුමක්ද කියා අදහස් ඇති වුණා. කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මේ සතර මහා භූත ධර්මවලම ආස්වාදය කියන්නේ කුමක්ද? ආදීනවය කියන්නේ කුමක්ද? නිස්සරණය කියන්නේ කුමක්ද? කියා අදහසක් ඇතිවුණා යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

අස්වාදය යනු සොම්නසයි. ආදීනවය යනු දිරාගෙන යාමයි. (අනිත්‍ය ස්වභාවයට පත්වීමයි.) නිස්සරණය යනු අවබෝධයෙන් ඇතිකර ගන්නා වූ අත්හැරීමයි.

බෝධිසත්ව උතුමෙක් සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වී පළමු කොට දේශනා කරන්නේ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයයි. එයයි පරමාර්ථ ධර්මය ලෙස අප මේ පෙන්වා දෙන්නේ හා විදර්ශනාව ලෙස මතුකොට දෙන්නේත්.

සියළුම සංඛත වස්තූන්,

'හේතුං පටිච්ච සම්භූතං හේතු භංගා නිරුප්පධති'

හේතූන් නිසා හටගෙන ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයන් විසිරී යන විට ඒ එලය නැතිවී යනවා.

මේ අනුශාසනා කරන ස්වාමීන් වහන්සේ, ශ්‍රවණය කරන ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකා ඔබ, ගහ කොළ, ගේ දොර, අවිඤ්ඤාණක සවිඤ්ඤාණක හැම වස්තුවක්ම සංඛ්‍යනයක් හෙවත් සංඛාරයක්. එනම් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන මේ ධාතු කොටස් හතරෙන් නිර්මාණය වී තිබෙන්නේ.

‘මම’ කියන වචනයෙන් හඳුන්වන්නේ කවුද? පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ හතරේ එකතුවකට අප තබාගත් නාමයයි. මිලඟට අපි තවත් නමක් තබනවා. අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, මහත්මයෙක්, මහත්මියක්, ස්වාමීන් වහන්සේ, පිරිමි කෙනෙක් ලෙස විවිධ ආකාරයෙන්. ගහ, ගෙය, පොත ආදී ලෙස අවිඤ්ඤාණක වස්තූන් ද හඳුන්වනවා. මේ කුමන හැඳින්වීමක වුවත් සකස්වීම පවතින්නේ කෙසේද? පඨවි නම් වූ තද ගතිය, ආපෝ නම් වූ වැගිරෙන ස්වභාවය තේජෝ නම් වූ උෂ්ණය, වායෝ නම් වූ සුළඟ යන මේ හතරේ එකතුවයි. එනිසා මේ අවිඤ්ඤාණක, සවිඤ්ඤාණක සියල්ලටම පහසුව පිණිස ‘සංඛත’ (සංඛාර) යන වචනය යොදනවා. මේ අනුව මේ දේශනා කරන ස්වාමීන් වහන්සේ සංඛතයක්. ශ්‍රවණය කරන ඔබ සංඛතයක්. ඔබ වාඩිවී සිටින පැදුර, බිම, ඇඳ, පුටු, හැම දෙයක්ම සංඛත. මොතැන් පටන් ‘සංඛත’ වචනය ඇසෙන විටම සිහිපත් වන්නේ සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණක වස්තූන්.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ බෝධිසත්ව අවධියේදී, සම්මා සම්බුද්ධත්වය ලැබීමට පෙර කල්පනා කළේ මේ පුද්ගලයන් හා අජීවි වස්තූන් කොටස්වලට බෙදාගෙනයි. අප නම් කල්පනා කරන්නේ ඔබ, මම, අම්මා කෙනෙක් නම් දුව කියාවි. ඔබ ලස්සනයි හොඳයි හැදෙනවා කියාවි. රාගය හෝ ලෝභය නැති වුවත් සම්මුතිය තුළ එසේ පවසාවි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොටසක් කොටසක් වශයෙන් දුටු දේ අප කල්පනා කරන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ හතරේ එකතුවක් ලෙසයි. ධර්මාවබෝධය, දැනුම තිබෙන ඔබට මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරනවිට ශ්‍රවණය කරන විට කොටස් වශයෙන් දකින්නට පුළුවනි.

පින්වතුනි, එසේ නම් ‘මම’ කියන අජ්ඣාත්ත වශයෙන් කල්පනා කර බලන්න. පාදාන්තය පටන් හිස්මුදුන දක්වාම දැන් මම කියා

හඳුන්වනවා. කැඩපත ළඟට ගොස් හිස පීරා, මුහුණ සකස් කර ඇඳුම පැළඳුම සකස් කර ‘මම දැන් පිරිසිදුයි. ප්‍රසන්නයි’ කියා සිතනවා. මේ සමස්තයක් ලෙස දුටුවේ සංඛත වස්තුවක්. බෝධිසත්වයන් වහන්සේ කල්පනා කළා වගේ අපටත් වෙන් කර බලන්න පුළුවන්. කේසා - කෙස්, ලෝමා - ශාරීරික ලෝම, නඛා - නිය, දන්තා - දන්, තවෝ - සම, මංසං - නහාරු - අට්ඨි - අට්ඨිමිඤ්ජා.... ආදී වශයෙන්.

ඔබේ පහසුව සඳහා මේ යහපත් වූ නිදසුන ඉදිරිපත් කරනවා. ඔබ කැඩපත ළඟට ගොස් හිස පීරන විට ඔබට දෙනෙතවා කෙස් - පඨවි ධාතුව මේ කෙස්වල ආස්වාදයක් (සොම්නසක්) තිබෙනවා. සම්මතයෙහි සීලයේ පිහිටා (කායික, වාචසික සංවරයෙන් යුක්තව) හිස පීරන්න. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දවස සිටි පංච කල්‍යාණියක් වූ විශාඛා මහා උපාසිකාවට දිගු කෙස් කළඹක් තිබුණා. එය මනහරව, ප්‍රසන්නව පවත්වා ගත්තා. ඒවගේම අනේපිඬු සිටාණන් ද බොහොම ප්‍රසන්න ජීවිතයක් පැවැත්වූවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, හික්ෂුන්ට හික්මීම, පිරිසිදුකම පිළිබඳ සේබියා නම් වූ ශික්ෂාපද 75 න් පෙන්වා දී තිබෙනවා. එනිසා සීලයෙහි පිහිටා සම්මතයෙහි ඒ දේ පවත්වන්න. සීලයෙන් බැහැර වනවිට කෙලෙස්වලට ඇඳ වැටෙන්නට පහසුවක් වෙනවා.

ඒ පඨවි ධාතුව ලෙස දක්වන කෙස් අන් අයට වඩා ප්‍රසන්නව, මේ ආකාරයට පීරුවොත්, සකස් කළොත්, තමා අනෙක් අය මා දෙස බලන්නේ, අන් අයට වඩා උසස් වන්නේ කියා සිතීමම ඇලීමක්. එය තමා කෙරෙහිම රාගයට කරන උපකාරයක් වෙනවා. ‘අත්තුක්කංසන - පරවම්බන’ තමා උසස් කොට, අනෙක් අය පහත් කොට සලකන්න පුළුවන්. ඔය පඨවි නම් වූ (අපගේ දේශගුණය අනුව) කළු කෙස් සුදු වී යන විට, ගැලවී යන විට ඔබම ඔබ කෙරෙහි ඇලී ‘සෝචනී’ ශෝක කරාවි. ‘පරිදේවනී’ ඉකිබිඳිවි. ශෝක සන්තාප, දුක් දොම්නස්වලට හේතුවක් වෙන්න පුළුවනි. තමා තමා කෙරෙහිම ඇලීලා. ඇයි මට මෙහෙම වෙන්නේ. ඇයි මේ දිරාගෙන, පෙනුම නැතිවී යන්නේ. මම කොයිතරම් නම් ප්‍රසන්නවද සිටියේ. මේ අයුරින් පටිසයක් හෙවත් ගැටීමක් ඒ ඇලීම ඔස්සේ සකස්වෙන්නට පුළුවනි. එවැනි මනසක් සකස්කර ගැනීමටයි මේ අනුශාසනා කරන්නේ.

කායික වාචසික සංවරයේ පිහිටා, ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ධර්ම මාර්ගයට ළං වූ අම්මා කෙනෙක්, පියාණන් කෙනෙක්, දියණි කෙනෙක්, පුතෙක්, මහත්මයෙක්, මහත්මියක් වී දැන් ඔබ ප්‍රසන්න ආකාරයෙන් හිස පිරනවා. හිස සකස් කරනවා. ඔබට ආස්වාදයක්, සොම්නසක් දනෙනවා. ප්‍රසන්නයි. පියකරුයි. මේ ආකාරයට පවිත්‍රව පවත්වා ගන්න ඕනේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුශාසනා කළේ, කැලේකට වැඩියත්, භාවනා කිරීමට ගසක් මුල සිටියත් ඒ ගස මුල පිරිසිදු කරගෙන පවිත්‍රව එතන වැඩ සිටින්න. පැන් ස්වල්පයක් ළඟ තබාගන්න කියයි. ගෙදර වුවත් ආයතනයක කටයුතු කළත්, මහ මඟ ගමන් කළත් ප්‍රසන්න මනුෂ්‍ය රත්නයක් ලෙස ජීවිතය පවත්වන්න ඕන. හිස පිරා, මුහුණ සෝදා. දත් මැද, රැවුල කපා, ඇඳුම මැනවින් පවිත්‍ර කරගන්නවා. ධර්ම මාර්ගයට ළංවුණාම ඒක පැහැදිලියි. තමා කෙරෙහිම රාගයෙන් ඇලෙන්නට හෝ අන් අය තමා වෙතට පොළඹවා ගන්නට නොවෙයි. අනෙක් අය පහත්කොට තමා උසස් කොට සලකනවා කියන හැඟීම නොවෙයි. ප්‍රසන්නව, හැම දෙනා සමඟම කටයුතු කිරීමට පුළුවන් වන ආකාරයටයි, මම මේ ජීවිතය පවත්වන්නේ කියන හැඟීම ඔබට තිබෙන්න ඕන.

කේසා, ලෝමා, නඛා, දන්තා, තවො (කෙස්, ශාරීරික ලෝම, නිය, දත්, සම) ආදී වශයෙන් පඨවි ධාතුව ලෙස පරමාර්ථ වශයෙන් සඳහන් කළත් ඔබ දකින්නේ හිස, දෙනෙත්, මුහුණ, ඇඳුම කියලයි. නමුත් බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේ මෙනෙහි කළේ පඨවි ආදී ධාතුව වශයෙන් හා එහි ආස්වාදය ආදීනවය හා නිස්සරණය කියයි.

දෙතිස් කුණපයන් ගැන සඳහන් කරන විට මුල් විස්සම පඨවි ධාතුවට අයිතියි. ඊළඟ දොළස (පිත්තං, සෙම්භං... ආදී) ආපෝ ධාතුවට අයිතියි. තේජෝ ධාතුවට කොටස් 4 ක් අයිතියි. සන්තාපන, ජරාපන, පරිදහන, පාවක කියා. (පැවැත්ම, දිරාගෙන යාම, දැවිල්ල හා පිළිස්සෙන ගතිය) වායෝ ධාතුවක් උද්ධංගමන වායුව, අධොගමන වායුව, අංගමංගානුසාරී වායුව, කොට්ඨාසය වායුව, කුච්ඡිසය වායුව හා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කියා කොටස් 6 කට බෙදා දක්වනවා. මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මෙන්න මේ ධාතූ කොටස් හතරම සම්මා සම්බුද්ධත්වය ලබන්ට මත්තෙන් බෝධිසත්වයන් වහන්සේ වෙත වෙනම දුටුවා.

සීලයෙන් සමාධියට එනවිට අපි හැම කෙනෙක්ම විදර්ශනාවට බැස ගන්නවා නම් මේවා එකින් එක දකින්න ඕන. මේවා සමස්තයක් ලෙස පියවි ඇස් දෙකෙන් දකින්න පුළුවන්. පරමාර්ථ වශයෙන් දැකීම අපහසු වෙනවා. හේතුව දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ අපි මෙම සියලු වස්තූන් මමය, මගේය කියමින් උපාදානය කරගෙන ඇති නිසායි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නතුම්භ සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් කරනවා, මේ කය ඔබට අයිති නැහැ. වෙන කානටවත් අයිතිත් නැහැ. පෙර කරන ලද කර්මයක ඵලයක්. පෙර කරන ලද කර්ම රැස්වන්නේ කෙසේද? රාග, දෝෂ, මෝහ නම් අවිද්‍යාවෙන් වැසී අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට බැරිව මමය, මගේය, මගෙ ආත්මය කියා අපි උපාදානය කරගත්තා. එනම් තෘෂ්ණාවෙන් බැඳුණා. කෙසේද උපාදානය (දැඩිව අල්ලාගැනීම) කරන්නේ? ඇසෙන් දකින රූපය ප්‍රිය නම් මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය මගේ වසඟයේ පවතිනවා කියා හිතනවා. මිළඟට කණට ඇසෙන ශබ්දය මිහිරි නම් නාසයට ආඝ්‍රාණය සුවදකි නම් දිවට රසය රසවත් නම් කයට ස්පර්ශය සැපවත් නම් මනසට සිතුවිලි මිහිරි නම්,

‘පිය රූපෙ රූපෙ සාරජ්ජති’
‘අප්පිය රූපෙ රූපෙ ව්‍යාපජ්ජති’

ප්‍රිය රූපයෙහි ඇලෙනවා. අප්‍රිය අකමැති රූපයෙහි ගැටෙනවා. එවට තෘෂ්ණාව කෙලෙස් රැස්වෙනවා. රාග, දෝෂ, මෝහ, වැඩෙනවා. ඒ තෘෂ්ණාවෙන් සසර ගමනට බැඳෙනවා. සංයෝජන (බැඳෙනවා) කියන්නේ එනිසයි. කර්ම රැස්වීමෙන් අභිසංස්කරණය වීමෙන් සසර ගමන පුරා අපි ඉපදෙමින් මරණයට පත්වෙමින් ගමන් කරනවා. සංසාර ගමනෙ පටන් මේ ආකාරයට අපි උපාදානය කරගෙන කර්ම රැස් කරගෙන සසර යනවා. උපත ලැබුවාට පසු නැවතත් මම මගේ කියා කෙලෙස් එකතු කරගන්නවා

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ‘අස්සු’ සූත්‍ර දේශනාවේදී අනුශාසනා කරනවා. මහණෙනි, නුඹලා (හික්ෂු, හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා සිවු පිරිසම) මේ දීර්ඝ සංසාර ගමනේ අම්මා වෙනුවෙන් වැගිරූ කඳුළු, තාත්තා, දුව, පුතා, සොහොයුරා, සොහොයුරිය වෙනුවෙන් ස්වාමියා,

බිරිඳ, නැන්දා, මාමා,... ආදී වශයෙන් ඥාති ව්‍යසනයේදී, ඒවගේම හෝග ව්‍යසනයේදී ලෙඩ දුක් ඉදිරියේදී වැගිරු කඳුළු සිටු මහා සාගරයේ ජල කඳට වඩා වැඩියි. අපි එසේ නම් අම්මා, අප්පච්චි කියා හඳුනාගන්නේ කෙසේද? ඒ පෙනුමෙන් හා හඬින්. දුව, පුතා, සොහොයුරා, සොහොයුරිය ආදී සියලුමදෙනා ඒ ආකාරයටයි. එසේනම් මේ ධාතු කොටස් හතරේම එකතුවෙන් අම්මා, අප්පච්චි, දුව, පුතා, ස්වාමියා, බිරිඳ, ගහකොළ, ගේ දොර, ධනය 'මමයි' 'මගේ' කියා උපදානය කරගෙන, මනාපයන්ගෙන් වෙන්වන විට, කැමති දෙයින් වෙන් වන විට අකමැති දේ සමඟ එකතු වන විට, වැගිරු කඳුළු සිටු මහා සාගරයේ ජල කඳට වඩා වැඩියි.

අවිඤ්ඤාණක ගහ කොළ, ගේ දොර, ඇඳුම් පැළඳුම් ආදී යමකට ඔබ ප්‍රසන්නයි කියන්නේ සම්මුතියේ දැක මිසක් පටවී ධාතුවට කැමතියි කියා නොවෙයි නේ. ඒවගේමයි ස්වාමියා, බිරිඳ, දුව, පුතා, පොදුවේ ඒ සංඛ්‍යා දකින ආකාරයයි. නමුත් සම්මතය තුළ දිරාගෙන යන විට තරමකින් හෝ මේ අයුරින් අවබෝධ කර ගැනීමට පුළුවන්.

'ජරා ජීර්ණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිඝ්ඛතා ආයුනො සංභානි ඉඤ්ඤානං පරිපාකො, අයං වුවච්චි ජරා'

(දිරිමක්, දිරන බවක්, දත් වැටීමක්, කෙහෙ පැසීමක්, ඇඟ රැලි වැටීමක්, ආයු පිරිහීමක්, ඉඳුරන්ගේ පැසීමක් වේද, මේ ජරා යයි කියනු ලැබේ.)

මුහුණ හම රැළි වැටිලා දත් වැටිලා. මගේම හිසේ කෙස් සුදු වේගෙන යනවා. දැන දෙපය වාරු නැති වෙලා. අවශ්‍ය ලෙස ඒවා පරිහරණය කරන්නට බැහැ. එක පාදයක් ඔසවා තබන විට සුසුම් හඬ නැගෙනවා. දිරාගෙන යාමක්, අනිත්‍ය ස්වභාවයක් දකින්න පුළුවන්. මට හරියට ඇස් පෙන්නේ නැහැ. දෙසවනට ඇසෙන්නේ නැහැ. ඔබටත් මටත් ළමා වුණත්, තරුණ වුනත් මධ්‍යම වුනත් ජීවිතයේ මහළු කාලයේ ඔය අත්දැකීම් දකින්නට පුළුවන්.

එතැන අනිත්‍ය ස්වභාවය දකින්නට පුළුවන්. නමුත් ඇලීම්, ගැටීම් නැති කිරීම පිණිස සාර්ථක ක්‍රමය වන්නේ ධාතු වශයෙන් දැක

ගැනීමයි. විදර්ශනාවට, පරමාර්ථ වශයෙන් ලක් කරනවිට කොටසක් වශයෙන් දැකීම ඉතාම පහසුයි. මා පැහැදිලි කළ ධර්ම කරුණු ඔබට අවබෝධ වන්නට ඇති.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පුබ්බ සුත්‍ර දේශනාවේදී මෙසේ දේශනා කරනවා. මහණෙනි, මම යම් කලෙක මේ සතර ධාතූන්ගේ ආස්වාදය, ආස්වාදය වශයෙනුත් ආදීනවය, ආදීනවය වශයෙනුත් නිස්සරණය, නිස්සරණය වශයෙනුත්, තතු සේ අවබෝධ කළේද එකල්හි මම දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත, බඹුන් සහිත ලෝකයේ, මහණ බමුණන් හා දෙවි මිනිසුන් සහිත ප්‍රජාවෙහි අනුත්තර සම්මා සම්බෝධිය මැනවින් අවබෝධ කළෙමි ප්‍රකාශ කළෙමි.

'ඤාණං ව පන මේ දස්සනං උදපාදි. අකුප්පා මෙ වෙනො විමුත්ති. අයමන්ති මා ජාති. නස්ථිදානි පුනබ්බවොති.'

මාගේ අර්භත් ඵල විමුක්තිය දැන් නිශ්චලයි. මේ අන්තිම ජාතියයි. දැන් පුනර්භවයක් නැතැයි ඤාණ දර්ශනයට මට පහළ විය. අන්න ඒ උතුම් අවබෝධය - පටවී, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, යන සතර ධාතූන්ගේ ආස්වාදය - ආස්වාදය වශයෙනුත්, ආදීනවය - ආදීනවය වශයෙනුත්, නිස්සරණය - නිස්සරණය වශයෙනුත් අවබෝධ කළාට පසුයි උන්වහන්සේ අනුශාසනා කරන්නේ, සම්මා සම්බෝධිය ප්‍රත්‍යක්ෂ කළා කියා. බඹුන් සහිත, මරුන් සහිත, දෙවියන් සහිත මහණ බමුණන් සහිත මිනිසුන් සහිත මේ ප්‍රජාව අතරෙහි ඒ අනුත්තර සම්මා සම්බෝධිය මැනවින් අවබෝධ කළා කියා. මේ අස්සාදය, ආදීනවය, නිස්සරණය යන කොටස් තුන මැනවින් අවබෝධ කර ගන්නා තුරු කිසිවිටෙකවත් මා ප්‍රකාශ කළේ නැහැ.

එසේ නම් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ මාර්ග නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයට පවා (නිර්වාණාවබෝධයට) අපට වඩාත්ම වැදගත් වන්නේ පටවී, අපෝ, තේජෝ, වායෝ නම් වූ මේ සතර මහා භූත ධර්මවල පවතින්නා වූ ආස්සාදය, ආදීනවය හා නිස්සරණය පිළිබඳව මනාව ඇති කර ගන්නා වූ නුවණයි. මේ 'පුබ්බ' සුත්‍ර දේශනාවෙන් පැහැදිලි කරන්නේ එයයි.

තර්ථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සූත්‍ර ධර්ම ප්‍රමාණය ආසන්න වශයෙන් දහ අට දහසකට (18000) ආසන්නයි. මේ සූත්‍ර ධර්මවලින් ආරාධනා කරන්නේ මේ සංඛත වස්තූන් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්කොට දකින්න කියායි. මේ සංඛත වස්තූන්හි පවත්නා අස්සාදය, ආදීනවය, නිස්සරණය මැනවින් අවබෝධ කරගන්න. එය මැනවින් අවබෝධ කරගැනීම යනු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඔස්සේ, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම අවබෝධයෙන් චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධයෙන් නිවන ලැබීමයි. මෙන්න මේ අදහසයි අපි අපේ අනුමාන ඤාණය (දහම් දැනුම) ඔස්සේ ප්‍රත්‍යක්ෂයට ගෙන ඒමට අවශ්‍ය. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධයට අප පැමිණිය යුතුමයි.

තර්ථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

**‘තග්ඝ මය්භං භික්ඛවෙ එතදභොසී.
යං බො පඨවි ධාතුං පටිච්ච උප්පජ්ජති
සුඛං සෝමනස්සං අයං පඨවි
ධාතුයා අස්සාදො.
යං පඨවි ධාතු අනිච්චා, දුක්ඛා, විපරිණාම
ධම්මා, අයං පඨවි ධාතුයා ආදීනවො.
යො පඨවි ධාතුයා ඡන්ද රාග විනයො
ඡන්දරාගප්පභාණං
ඉදං පඨවි ධාතුයා නිස්සරණං.’**

බෝධිසත්ව අවධියේම මට මේ අදහස පහළ වුණා. පඨවි ධාතුව නිසා යම් අස්සාදයත්, ආදීනවයත්, නිස්සරණයත් කුමක්ද කියා අදහසක් ඇතිවුණා.

දැන් අපි නිදසුනක් ගනිමු. පඨවි ධාතුව ලෙස ඔබ දකින ඔබේ කේස කලාපය නිසා යම් සුවයක්, සොම්නසක් උපදීද ඒ පඨවි ධාතුවේ ආස්වාදයයි. හිස පිරනවිට පිළිවෙලකට ප්‍රසන්නව සකස් කොට තිබෙනවා. මගෙ හිස පිරිසිදුයි. පිළිවෙලයි කියා දැන් ඔබට අස්සාදයක් තිබෙනවා. හිතේ සුවයක් තිබෙනවා. හිස නිසිලෙස මැනවින් පිරා නැත්නම්, අවුල් වෙලා නම් මනස නොසන්සුන් කෙනෙක් වගේ. යම් තැනකට එනවිට කෙස්ටික කඩා දමාගෙන එන්නේ නැහැ. මැනවින් බැඳගෙන එන්නේ. පුරුෂ කෙනෙක් වුවත් කෙස් අවුල් කර නොගෙන

අතින් හෝ සකස්කරගෙනයි එන්නේ. එනිසයි පළමු දැක්ම සොම්නසක්, ආස්වාදයක් කියා සඳහන් කළේ. පඨවි ධාතුවේ ආස්වාදයක් කියන්නේ කුමක්ද? පඨවි ධාතුව නිසා යම් සුවයක්, සොම්නසක් උපදිනවා නම් ඒ පඨවි ධාතුවේ ආස්වාදයයි. හිසකෙස් වලින් එය අවබෝධ කරගන්න.

අපි මේ රැඳී සිටින්නේ තර්ථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්ම මාර්ගය තුළ. එනිසා අපි බ්‍රහ්මචරියා මාර්ගය කියා නමක් තබා ගනිමු. ඔබ ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන නමුත් පඤ්චශීලය තුළ නිවැරදි මාර්ගයට සකස් වෙනවා. ඊළඟට උපෝසථ අෂ්ටාංග සීලයෙන් සකස්වෙන්නට පුළුවන්. නවාංග සීලයෙන් දස සීලයෙන් සකස් වෙන්නට පුළුවන්. ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන ඔබට යම් දිනෙක බ්‍රහ්මචාරී ජීවිතයකට ළංවීමට පුළුවන්. ඒ මාර්ගයටත් ළංවීමටත් පුළුවන්. බලන්න විශාඛා මහා උපාසිකාව. අවුරුදු හතේදී සෝවාන් වුණා. දහසයේදී විවාහ වුණා. දරුවන් විසිදෙනෙක් ලැබුවා. ඒ කතාව මතකයි නේද? බලන්න ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරමින් ඒ කටයුතු කළේ. එසේනම් ඔබටත් පඤ්ච ශීලය ආරක්ෂා කරමින් මේ ආර්ය මාර්ගයට ඇතුළුවීමට පුළුවන්. සෝවාන් මාර්ගයෙන් ඇතුළු වී ඉදිරියට ගමන් කරන්නට පුළුවන්. එනිසා අපි පරෙස්සම් විය යුතුයි.

ඔය කෙස් දෙස බලන විට පඨවි. ඒවගේම පඨවි ධාතුවේම දැන් වෙන්නට පුළුවන්. මුහුණේ සම වෙන්නට පුළුවන්. ඇඳුම් පැළඳුම් වෙන්න පුළුවන්. දකිනවිට අස්සාදයක්, සොම්නසක් ඇති වුවත් එය තමා කෙරෙහිවත් රාගයෙන් අල්ලා ගන්නවා නොවෙයි. ඒ වගේම අන් අය කෙරෙහි පෙළඹවීමක් ඇති කරන රාගයෙන් නොවෙයි තමන් උසස් අන් අය පහත් කියන මානයක් ඇතිකර ගැනීමට නොවෙයි. තමා තමාගෙම සිතට එබී බලන්න. අජ්ඣාත වශයෙන් බලන්න කීවේ එයයි.

සිහි නුවණින් සිටින විට ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් නම් ඉතාම හොඳින් හිස බුගා, මනාව සිවුර පොරවාගෙන, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සේබියා වල දේශනා කළා වගේ,

‘අප්පසන්නානං වා පසාදාය, පසන්නානං වා භියොභාවාය’

අපැහැදුණු අයගේ පැහැදීම පිණිසත්, පැහැදුණු අයගේ වැඩි

පැහැදීම පිණිසත් උන්වහන්සේ සකස් වෙනවා. නමුත් මේ ශරීරයෙහිවත් පාත්‍රයෙහිවත් විවරයෙහිවත් ඇලීමක් නොවෙයි. එනන සඳහන් කළේ පැහැදීම් ස්වභාවයයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බෝධිසත්ව අවධියෙහිම තේරුම් ගත්තා. පයවි ධාතුවේ යම් සුවයක්, සොම්නසක් උපදීද ඒ අස්සාදය බව.

ඒ වගේම පයවි ධාතුව අනිත්‍ය ද දුක් ද පෙරළෙන සුළු ද වෙනස්වෙනවද ඒ පයවි ධාතුවේ ආදීනවයයි. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවය අනුව, කෙස් සුදු වනවිට, ගැලවී, කැඩී කැඩී යන විට සිතේ දුකක් කණගාටුවක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. දැන් අපි පයවි ධාතුවෙන්ම ආදීනවයත් දකිනවා. ඒවගේම පෙරළෙන ස්වභාවයක්, වෙනස්වීමක් වීමට එක් නිදසුනක් ලෙසයි කෙස් දැක්වූයේ.

මූලින් සඳහන් කළා වගේ පයවි ධාතුවට කේසා, ලෝමා, නබා, දන්තා, තවෝ... ආදී මේ ශරීරයේ මුල් කොටස් විස්සම ගන්න පුළුවන්. මේසය, ගහ කොළ, ගේ දොර, ආදී අවිඤ්ඤාණක තද කොටස් සියල්ලමත් අයිතියි. ආදීනවය - අනිත්‍ය ස්වභාවය, දුක් බව හා පෙරළෙන ස්වභාවය දුටුවා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, පයවි ධාතුවේ දැඩි රාගය පිළිබඳව. යම් දුරලීමක් වේද, ප්‍රභාණයක් වේද ඒ පයවි ධාතුවේ නිස්සරණයයි. ඒ ආදීනවය දකින විට ම ඔබට පුළුවන් දැඩි ලෝභය (අභිජ්ඣා) පිළිබඳව යම් දුරලීමක් කරන්න. සිතෙන් සිදුවන අකුසල් තුනෙන් (අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිච්ඡාදිට්ඨි) එකක් වූ විෂම ලෝභය, දැඩි රාගයයි සතර සතිපට්ඨානයේ සඳහන් වන්නේ.

‘විනෙයා ලෝකේ අභිජ්ඣා දොමනස්සං’ යනුවෙන් කියන්නේ සත්ත්ව, සංස්කාර ලෝකයෙහි විෂම වූ ලෝභය, දැඩි ඇලීම්, රාගය හා දොම්නස සංසිඳවන්නේය.

අපි තේරුම් ගන්නට ඕන, කුමක් වෙනුවෙන් ඇලීලා සිටිනවද යන්න. සම්මතය තුළ ඇලෙනවා කියන ‘රාගය’ පාවිච්චි කළේ සීලයේ පිහිටා ප්‍රසන්නව සිටීමයි. මනුෂ්‍ය රත්නයක් ලෙස ජීවිතය පවත්වන්න.

ඒ ආස්වාදය දුටුවා. ආදීනවය අවබෝධ කරගෙන නිස්සරණයට එනවා. මම ප්‍රසන්නයි, පියකරුයි කියා ආස්වාදය දුටුවා. දැන් එය දිරාගෙන යනවා. වෙනස්වෙනවා කියා අවබෝධයක් ඇතිකර ගත්තා. එසේනම් මෙහි දැඩිව ඇලීමක් ඇති කරගන්නට යමක් නැහැ.

එතං මම එසො හමස්මි. එසො මෙ අත්තා.

මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මයයි, එනම් මගේ වසඟයේ වසඟයේ පවත්වනවා.

කියා දැඩිව අල්ලා ගැනීමට යමක් නැහැ. උපාදානය කරගැනීමට දෙයක් නැහැ. ඉන් අදහස් කළේ, රූපයේ තමා මම පවතින්නේ. මා තුළ තමා රූපය පවතින්නේ. රූපයේ ලා මම සලකනවා. මා තුළ ලා රූපය සලකනවා, නම් වූ උපාදානය කරන ආත්ම දෘෂ්ටියයි.

ඔබට තේරුම් ගැනීමට පුළුවන්ද කියා යහපත් වූ නිදසුනක් ගනිමු. දුවේ, පුතේ, නුඹම තමයි මම කියන්නේ. මමම තමා නුඹ කියන්නේ. ඊට වඩා වෙන යමක් නැහැ. ඒ සඳහන් කළේ මේ සංඛත වස්තු හටගෙන, දිරා ගොස්, නැතිවී යාම (උප්පාද, ධීනි, භංග) තේරුම් ගන්නේ නැතිව උපාදානය කරගෙන සිටින ආකාරයයි. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් යන අවබෝධය තිබේ නම් මගේ කියා සම්මුතියට පවත්වා යුතුකම් ඉටු කරනවා. එහෙත්,

**නෙතං මම (මගේ නොවේ)
නෙ සො හමස්මි (මම නොවෙමි)
න මේ සො අත්තා (මගේ ආත්මය නොවෙයි.)**

මගේ වසඟයේ පවතින්නේ නැහැ. යන අවබෝධය තිබෙනවා.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බෝධිසත්ව අවධියේදීම තේරුම් ගෙන තිබුණා මේ පයවි ධාතුවේ දැඩි රාගයක් තිබේ නම් එය දුරලීමක් වෙනවද එය නිස්සරණය බව. ප්‍රසන්නව පවත්වා ගත්තත්, අපි අවබෝධ කරගන්නවා.

‘මගේමයි, මමයි, මගේ ආත්මයයි’ කියා දැඩිව අල්ලා ගන්නේ

නැහැ. සම්මුතියට අනුව අත් දෙකෙන් අල්ලා පරිහරණය කළත් සිතෙන් ප්‍රභාණය කරලා සීලයේ පිහිටා ධර්මානුකූලව රැකියාවක් කර ප්‍රසන්නව ඇඳ පැළඳ යුතුකම් කර ජීවත්වන නමුත්, ධාතු 4 න් හැදුණු සංඛ්‍යායක් ලෙස හැඳින්වූ මේ පුඤ්ජය (ශරීර කුඩුව) හටගත්තා වගේම බිඳී නැතිවී දිරාගෙන අවසන් වෙනවා. 'මම' කියන්නේ සිතුවිල්ලක්. සංකල්පයක් පමණයි කියන අවබෝධයයි ප්‍රභාණය ලෙස සඳහන් කරන්නේ.

යම් කලෙක මේ සතර ධාතූන් කෙරෙහි ආස්වාදයක්, සොම්නසක් තිබෙන නමුත් ඒ පිටුපස තිබෙන්නේ දිරාගෙන යාම, දුක, විපරිණාමය, අනිත්‍ය ස්වභාවයයි.

ඔබටත් එසේ දකින්නට පුළුවන්ද? දරුවන්ගේ අම්මා තාත්තා ලෙස, දුවේ, පුතේ කියා අමතන විට ඇයි මගේ අම්මා අප්පච්චි කියා පිළිතුරු ලැබේවි. වචනයෙන් නොකිවුවත් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට මේ සියල්ල යටත් යන හැඟීමක් ඇති භාවිතා සිතක් සකස් කර ගෙන තිබේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ අස්සාදය, ආස්සාදය ලෙසත්, ආදීනවය, ආදීනවය ලෙසත් නිස්සරණය, නිස්සරණය වශයෙනුත් තේරුම් ගත්තා. එදයි දේශනා කළේ බමුණ්, මරුන්, දෙවියන්, මිනිසුන්, මහණ බමුණන් සහිත මේ ප්‍රජාවේ අනුත්තර සම්මා සම්බෝධිය මැනවින් අවබෝධ කළා කියා.

'ඤාණං ව පන මෙ දස්සනං උදපාදි
අකුප්පා මෙ වේතො විමුත්තියා
අයමන්ති මා ජාති නඤ්ඤානි පුනබ්බවොති'

මගේ අර්හත් ඵල විමුක්ති නිශ්චලයි. එය දැන් සෙලවෙන්නේ නැහැ. මේ මගේ අන්තිම ජාතියයි. දැන් පුනර්භවයක් නැත.' යන ඤාණ දර්ශනය මට පහළ වූනා යයි උන්වහන්සේ සඳහන් කළා.

එසේනම් අපි හැම කෙනෙක්ම පඨවි ධාතුව මගේමයි, ස්ථිරයි, කියා ඒ දුක ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නැහැ. ඒනිසා මේ අවබෝධය ඔස්සේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන සතර මහා ධාතූන්ම පුඤ්ජයක්

ලෙස 'මම' 'ඔබ' කියා සකස් කරගෙන අපි ජීවිතය පවත්වනවා. අත්හැරීමට සිත් සකස් කරනවා. ඒ දුක අත්හැරීමයි. දුකෙන් නිදහස්වීමයි. රාග, දෝෂ, මෝහයෙන් යුතුව ප්‍රාර්ථනා කළොත් දුක අල්ලා ගැනීමකුයි. රාග, දෝෂ, මෝහ ප්‍රභාණය කිරීමේ අදහසින් මේ සංඛ්‍යාය දෙස බැලුවොත් ඒ දුක ප්‍රභාණය කිරීමයි. මෙසේ පුබ්බ සූත්‍ර දේශනාව අවසන් කරනවා.

මේ උතුම් සූත්‍ර දේශනාව ඔස්සේ පරමාර්ථ ධර්මයම මුල් කරගෙන, මෙය ශ්‍රවණය කළ පින්වත් වූ ඔබ හැම දෙනාටමත් ඉතා ඉක්මණින් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවායි අමා නිවන පිණිසම උපනිශ්‍රය වේවායි මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

අංගුත්තර නිකායේ පහස්සර වග්ගය පළමු දහමී පෙළ

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

පහස්සර'මිදං හික්ඛවෙ චිත්තං තං ච ඛො ආගන්තුකෙහි
 උපකකිලිසෙසහි උපකකිලිට්ඨං තං අස්සුත්වා පුට්ඨජනො යථාභුතං
 නප්පජානාති තස්මා අස්සුතවතො පුට්ඨජනස්ස චිත්ත භාවනා නාපටීති
 වදාමි.

පහස්සරමිදං හික්ඛවෙ චිත්තං තං ච ඛො ආගන්තුකෙහි
 උපකකිලිසෙසහි විප්පමුත්තං තං සුතවා අරියසාවකො යථාභුතං
 පජානාති තස්මා සුතවතො අරියසාවකස්ස චිත්ත භාවනා අපටීති
 වදාමිති.

කරුණික වූ පින්වතුනි,

පින්වත් වූ ඔබ සියළු දෙනාම මෙතැන් පටන් මේ ලෝකයේ පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨතම, උතුම් වූ මනුෂ්‍ය රත්නය, ඒ මහා කරුණාවෙන් හා මහා ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන් අසම සම ගුණ සමුදායකින් හෙබි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ශ්‍රී සද්ධර්මයෙන් තවත් එක් ධර්ම කොට්ඨාශයක් ආශ්‍රය කරගෙන ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාව බැහැර කරගෙන, නිවුණු සිත් පුරා චිත්ත සමාධිය දියුණු කරගෙන ඒ ප්‍රඥා අවබෝධය නම් වූ උතුම් වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් නිවනට අරමුණු කරන්නටයි මේ බලාපොරොත්තු වන්නේ.

ඔබ සැමදෙනාම තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දහම අසා දැනගෙන පිළිවෙත් මාර්ගයෙහි යෙදෙන පින්වතුන්ලා පිරිසකුයි.

දුර්ලභව ලැබූ මනුෂ්‍ය ජීවිතය නැවත නැවතත් සිහිපත් කර, ඒ ලැබූ උතුම් මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ උතුම්ම ඵලය නෙලා ගැනීමට මේ සිවුසස් දහම පිළිබඳව අවබෝධයෙන්ම කටයුතු කරමින් සැනසෙන්නටයි මේ පින්කම ඔස්සේ පින්වත් වූ ඔබ සියලු දෙනාම බලාපොරොත්තු වන්නේ.

ඔබ අප හා සමඟින් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ අමා දහමින් සැනසෙන්නට පිළිවෙත් මාර්ගයක යෙදෙන පිරිසක් නිසා මේ දේශනාවක් ඒ පිළිවෙත් මාර්ගයට උපකාරක ධර්මයක් ම වේවායි පළමුකොට මහත්වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

පින්වතුන්ලා බොහෝ දෙනෙකුගේ සිත් අප විසින් හඳුනාගෙන තිබෙනවා. ඒ බොහෝ කාලයක් ධර්ම මාර්ගය තුළ ගමන් කරන විට ආශ්‍රය කිරීම නිසයි. ඔබගේ හඳුනාගත් සිත, වචන පෙළ, ක්‍රියාදාමය තවදුරටත් මේ ගෞතම බුදු සසුනෙහිදීම, ඉතා ඉක්මන් භවයක ඉතා ඉක්මන් අවස්ථාවකදීම, මේ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයට ළංවීම පිණිස මේ දේශනාව අපටත් ඔබටත් උපකාරී වනු ඇතැයි මහත්සේ විශ්වාස කරනවා. කල්පනා කරනවා.

අප විසින් ඒ සඳහා අද තෝරාගනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ, ඒකක නිපාතයේ, ප්‍රභාෂ්වර වර්ගයට අයත් සූත්‍ර ධර්ම කොට්ඨාශයකුයි. මේ සූත්‍ර ධර්ම කොට්ඨාසයට විශේෂ නාමයක් යොදා නැති වුණත්, ප්‍රභාෂ්වර වර්ගය කියන අදහසින් මේ කුඩා කුඩා ධර්ම පරියාය අපට පිළිවෙලින් අවබෝධ කරගන්නට පුළුවනි.

වචන පෙළින් කුඩා වූනත්, දක්වන අදහස් පෙළ නම් ඉලක්ක කරන්නේ පරමාර්ථ ධර්මයමයි. පින්වතුන්ලා අවබෝධයෙන් දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ අවබෝධකරගන්නට උත්සාහ කරන ඒ පරමාර්ථ ධර්ම මාර්ගය ඔස්සේ මේ සදහම් පෙළ මනාකොට සිහිය පවත්වාගෙන ශ්‍රවණය කරන්න. එය ශ්‍රැතමය ඥානයක් ලෙස ඇතිකර ගන්න. ඉන්

බලාපොරොත්තු වන්නේ සම්මුතියෙන් ලෝක ව්‍යවහාරයෙන් ඔබ්බට ගමන් කර විදර්ශනාව නම් වූ පරමාර්ථ ධර්මය දැනගැනීමට අවස්ථාවක් සලසා ගැනීමයි. මේ දේශනාව පුරාවටම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ අයුරින් රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලින් අත් මිදෙනවා කියන අධිෂ්ඨානය සිත්හි දරාගෙන,

**‘කේවල පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං
බුන්මවරියං අභිවදන්ති’**

කියන තැන විස්තර කළ ආකාරයෙන් මුළුමණින්ම සම්පූර්ණ වූ පාරිශුද්ධ වූ බුන්මවරියා මාර්ගය ඔස්සේ පින්වතුන්ලා දහම් මාර්ගයට සිත යොමු කළ යුතු වන්නේ. එවිට ශ්‍රැතමය ඥානය සම්පූර්ණ කරගැනීමට පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ශ්‍රැතමයෙන් වින්තාමයට පැමිණෙනවා. අනුපුබ්බ සික්ඛා, අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ පටිපදා කියන මේ ත්‍රිවිධ පිළිවෙත් මාර්ගයට සමීප වී තිබෙනවා. ඒ ශ්‍රැතමය ඥානය ඔස්සේ දියුණු කරගන්නා මේ දැනුම අවබෝධයක් ඔස්සේ (අනුපුබ්බ සික්ඛා) ශික්ෂා මාර්ගය පිළිවෙලින් ඉදිරියට ගමන් කරනවා. පරපණ නැසීමෙන් වැළකෙනවා. මම පොරොන්දු වෙනවා. අධිෂ්ඨාන කරනවා. එය ආර්ය කාන්ත ශීලය වගේ. ජීවිතය ගියත් ශීලය නම් බිඳින්නේ නෑ කියන ආර්ය කාන්ත ශීලය ඔස්සේ ඉදිරියට ගමන් කරනවා. අනුපුබ්බ කිරියා එනම් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගුණ මාර්ගය දියුණු කර ගන්නවා. අනුපුබ්බ පටිපදා නව මහ විදර්ශනා ඥාන මාර්ගයේදී උදයව්‍යය ඥානය, භංග ඥානය, භයතු පට්ඨාන, ආදීනවානු පස්සනා නිබ්බිදානු පස්සනා මුඤ්චිතු කමාසනා, පටිසංඛාන ඤාණය, සංඛාරුපෙක්ඛා ඤාණය අනුලෝම ආදී වශයෙන් මේ අනුපූර්ව ප්‍රතිපදා මාර්ගයට ඔබ සකස් වෙනවා.

දැන් ශ්‍රැතමයෙන් වින්තාමය ඥානයට සකස්වීමටයි හදන්නේ. නිරන්තරයෙන් අජ්ඣක්ත වශයෙන් තමා තුළින් ගලපා මෙහෙහිකර බලනවා. බහිද්ධ වශයෙන් (බාහිර වශයෙන්) ගලපා බලනවා. සුබ්බම වශයෙන්, ඕලාරික වශයෙන්, හීන වශයෙන් ප්‍රණීක වශයෙන්, දුර වශයෙන් සන්තික (ළඟ) වශයෙන් ගලප ගලපා තමා තුළින් බාහිර වශයෙන් මෙහෙහි කරන්නට පටන් ගන්නවා. එහෙත් මේ වින්තාමය

තුළ රදා පවතින්නේ. මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය කියන තණ්හා, දෘෂ්ඨි, මද, මාන වැඩෙන මාර්ගයට ඉලක්ක කර ගනිමින් නොවෙයි. ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් තමා තුළින් අත්හැරීම මුල්කර ගෙනයි, ගලපා බලන්නේ. ඔබ සියලුදෙනාගේම සිත්හි මගේ නොවේ, මම නොවෙමි, මගේ ආත්මය නොවේ (ස්ථිර පැවැත්මක් නොවේ) යන අදහස මනාකොට තැන්පත් වී තිබෙනවා. එම අවබෝධය තමා තුළින් දකින්නට පටන් ගන්නවා. පරමාර්ථ ධර්මය මුල් කරගෙන අසනවා. මෙහෙහි කරනවා.

මම, මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මය - කුමක්ද මේ සඳහන් කරන්නේ? හැබැවටම මම කියා සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් පවතිනවාද? සම්මුතිය තුළ පවතිනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පවා සම්මුතිය තුළ ‘අත්ත’ කියන වචනයෙන් දේශනා කළා. ලෝක ව්‍යවහාරයේ මේ අත්ත (තමා) කියන ශරීර පුඤ්ජය තුළ රදා සිටීමෙන්ම මනසින් මෙය ගැලවීමට උත්සාහ කළ යුතුයි. නැත්නම් මේ විඤ්ඤාණයට රැඳෙන්න තැනක් නැතිවී යනවා. මේ පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාශ, විඤ්ඤාණ කියන මේ ධාතු කොටස් 6 පුඤ්ජයක් ලෙස සකස් වී තිබෙනවා. රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පඤ්චකය පුඤ්ජයක් වශයෙන් සකස් වී තිබෙනවා. වක්ඛු, සොත, සාණ, ජීව්හා, කාය, මන කියන ඉන්ද්‍රිය භය ජීවිතයක් සේ පවත්වන විට, මේ සසර ගමනෙ සත්ත්වයෙක් ලෙස සම්මුතියේ (ලෝකයේ) පවතින්නේ මේ ඉන්ද්‍රියයන් සමගිනුයි. ඒ ලෝක පැවැත්මයි. සම්මුතියයි. එහෙත් සැබෑම සත්‍යම අදහස මා ඔබට මාතෘකා කළ ගාථා රත්නයෙහි වාක්‍ය පෙළෙහි සඳහන් වුණා.

**‘සුතවා අරියසාවකො යථාභූතං පජානාති
අස්සුතවා පුටුජ්ජනො යථාභූතං නජ්ජජානාති’**

ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයෝ තතු තතු ආකාරයෙන් දකිනවා. ආශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන අය තතු තතු ආකාරයෙන් දකින්නේ නැහැ.

මෙහි අදහස් කළේ සම්මුතිය තුළ මම, මගේ කියා පැවැත්වුවත්, තමා කියන තමාම පරිහරණය කළත් (ජීවත් වුවත්) පරමාර්ථ වශයෙන් සැබෑ ස්වභාවය තේරුම් ගන්නට උත්සාහ කරනවා. ටික ටිකවත්

දකිනවා. මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනාවේ - කායානුපස්සනාවෙහි පටික්කුල සංඥාව කොටසේ සඳහන් කළ දහම් පෙළ - මම, මගේ, ආත්මය කියා යමක් පවතින්නේ නැහැ. ඒක සම්මුතියක්, ලෝක ව්‍යවහාරයක් පමණක් කියා පිළිගන්න තේරුම් ගන්න. පටික්කුල සංඥාව මුල් කරගෙනම මනාකොට තේරුම් ගන්න.

හිස් මුදුනෙ පටන් පාදාන්තය දක්වාම 'ඉමමේව කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්තකා තව පරියන්තං පුරං නානාප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති.'

මෙය අපට බොහොම උපකාරවන ධර්ම පෙළක්. හිස් මුදුනෙ පටන් පාදාන්තය දක්වා තිබෙන මේ පුඤ්ජය, නොයෙක් අපවිත්‍ර දෙයින් පිරි පවතිනවා. එසේනම් මේ පුඤ්ජය තුළ, සම්මුතියේ මම, මගේ කියා පැවැත්වුවත්, හිසේ කෙස්ගසක තරම්වත් හැබෑ අයිතියක්, පාලනය කිරීමට හැකියාවක් නැති බව අවබෝධයෙන් දකින්න.

(කේසා) හිසකෙස් - පඨවි ධාතුවේ පටන්... පිත්තං, සෙම්භං - ආපෝ ධාතුවත්, තේජෝ හා වායෝ ධාතුවත් මේ ලෙසින් දකින්න. ඒවගේම මනස තුළින් දකින්න. ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස කෙරෙහි මනාව සිහිය යොමු කරන විට මනසේ හට ගන්නා (මනෝ සංවේතනික) සිතුවිලි හට අරගෙන (උප්පාද - ධීති - භංග) නැති වී යනවා.

'ධීතස්ස අඤ්ඤාතනං පඤ්ඤායති.'

හටගැනීමත් නැතිවීමත් අතර වෙනස්වීමක් ඇතිවෙනවා. (පවතින්නහුගේ වෙනස්වීමක් පවතිනවා.)

හිසේ පටන් පාදාන්තය දක්වාම කායික වශයෙන්ද, සිත් වශයෙන්ද වෛතසික වශයෙන් ද දකින්න. අභිධර්මයේදී පරමාර්ථ ධර්මය වඩාත් විග්‍රහ කරන විට සිත් 89, වෛතසික 52 යි. සිතක් පහළ වන්නේ වෛතසිකයක් සමගයි. අරමුණ බැහැර වනවිට වෛතසිකය නැතිවී සිතත් නැති වී යනවා. මේ ඔස්සේ තමා කෙරෙහි දකින්න.

'කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආනාපී සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දොමනස්සං'

රාගය නම් වූ ඇලීම, ද්වේෂය නම් වූ පටිසය, මෝහය නම් වූ මූලාව (අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය කෙරෙහි ඇති අනවබෝධය) දස විධ ක්ලේෂ සහ 1500 ක් වූ කෙලෙස් තවන විරියයක් ඇති කර ගන්න.

මේ සංස්කාර ලෝකයේ නොඇලෙන්න. විෂම වූ ලෝභයෙන් හා දොම්නසින් බැහැර වී සිහිය පවත්වන්න.

'වේදනාසු වේදනානුපස්සී විහරති ආනාපී සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.'

සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛමසුඛ කියන අවස්ථා 3 දීම රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර කිරීමේ අදහසින් මනා කොට සිහිය පවත්වන්න.

'විකෙ විත්තානුපස්සී විහරති ආනාපී සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දොමනස්සං'

රාගයක් පවතින විට, රාගය බැහැර වන විට, ද්වේෂයක් පවතින විට, ද්වේෂය බැහැර වන විට, මෝහයක් පවතින විට, මෝහය බැහැර වන විට මේ හැම අවස්ථාවකදීම සිතෙහි 16 ආකාරයකට පෙන්වා දෙන ආකාරයෙන් සිහිය පවත්වන්න.

'ධම්මේසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආනාපී සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දොමනස්සං'

කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීනමිද්ධ උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා යන පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැර වී සතිය, ධම්ම විවය. විරිය, පීතී, පස්සද්ධි, සමාධි උපේක්ඛා යන සප්ත බෝධ්‍යංග ධර්ම දියුණු වන ආකාරයට ඉලක්ක කර සිහිය පවත්වන්න. ආයථි අෂ්ඨාංගික මාර්ගය චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය මෙහිදී ඉලක්ක වෙනවා.

ඔබ ශ්‍රැතමය ඥානය ටිකෙන් ටික දියුණු කරගන්නා නිසා මේ පිළිබඳව දැනුමක් තිබෙනවා. අජ්ඣත්ත වශයෙන් දකින ආකාරයයි ඉහතින් සඳහන් කළේ.

මිලඟට බහිද්ධ වශයෙන් දකින්න පුළුවනි. ඔබ ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන නිසයි මෙසේ දහම පෙළ ගස්වන්නේ. පැවිදි උතුමන්ට නම් මීට වඩා වෙනස් වෙනවා.

‘සම්බාධො සරාවාසෝ බහුකිච්චො බහුකරණියෝ’

සම්බාධ සහිතව බොහෝ කටයුතු, යුතුකම් සහිත ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගතකරන ඔබට කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා වශයෙන් සිහිය පිහිටුවීමෙන්ම, තමා කෙරෙහි දකින ආකාරයට බාහිර වශයෙන්ද ටික ටිකවත් දනගන්නට පුළුවන්කම ලැබේවි.

ඔබගේ කෙස් සුදුවන විට, මුහුණ රැළි ගැසෙන විට, දැන දෙපයේ වේදනා දැනෙන විට, වා, පිත්, සෙම් කිපී ආබාධ ඇතිවන විට, මමවත් මට හිමි නැති ලෝකයක් තුළ මේ සම්මුතියට මුහුණපාන්නට සිදුවන බව අවබෝධ කරගන්න. පුතා - දුව - අම්මා - අප්පච්චී යන හඬ නැඟෙන විට අස්සාදය දැනෙනවා. අස්සාදය තුළ ආදීනවය තිබෙනවා. සංස්කාර ලෝකයේ ඇති සංස්කාර වස්තු හටගන්නා වගේම නැතිවී යනවා. හැම දෙයක්කම අනිත්‍යයි. අනිත්‍යය පවතින තැන දුක පවතිනවා. දුක පවතින්න ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ කියා අවබෝධ කරගන්න. පිපුණු මල පරවී යන්නාක් මෙන්, කොතරම් ලෙන්ගතුව සිටියත් සෑම සවිඤ්ඤාණක වස්තුවක් මෙන්ම අවිඤ්ඤාණක වස්තුවක්ම හටගන්නා වගේම නැතිවී යනවා. ඒ ස්වභාවය දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. ශ්‍රැතමයෙන් චිත්තාමයට, චිත්තාමයෙන් භාවනාවට ළංවෙනවා. උතුම් වූ සීලයේ පිහිටා, කල්‍යාණ වූ මාර්ගය තුළ රැඳී සිටින ඔබට සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක සියල්ල හටගන්නා වගේම නැතිවී යන බව මෙනෙහි වෙනවා.

‘යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං’

‘යමක් හටගන්නා සුළු ද ඒ හැම නැසෙන සුළුයි’ යන භාවිත සිත එන තැනට දන් සකස්වෙලයි තිබෙන්නේ.

ශරීරය පිරිසිදු කර ගැනීම, ජීවිතය පැවැත්වීම සඳහා නිසි ආහාර

පමණ දැන සිදුකිරීම, මැසි මදුරු, සීතලෙන් මිදීම, ශරීරය ආවරණය සඳහා ඇඳුම් ඇඳීම ආදී ජීවිතයේ සියලු අස්සාදයන්ගේ ආදීනවය දිරාගෙන යාමයි. කායික, වාචසික සංවරය නම් වූ සීලයෙන් යුක්ත වූ ඔබ ගුණබර, පින්වත්ත අම්මා, අප්පච්චී, ස්වාමි දියණියක්, ස්වාමි පුත්‍රයෙක් වන්න. උපතින්, දේශගුණය අනුව ලැබුණු ශරීර වර්ණය කුමක් වුවත් සුතමය, චිත්තාමය හා භාවනාමය පාරිශුද්ධිය නිසා මුහුණ හැබැවටම ප්‍රභාෂ්වරයි. මෙමග්‍රීය වඩන විට ‘මුඛවණ්ණො විජ්ජසිද්ධි’ මුහුණ ප්‍රසන්න වෙනවා.

මා මාතෘකා කළ දහම් පෙළ - එනම් අංගුත්තර නිකායේ ඒකක නිපාතයේ පහස්සර වර්ගයට අයත් මේ ධර්ම කොට්ඨාශය මේ ධර්ම කතාව හා සමඟ ගලපන්නටයි උත්සාහ කරන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

‘පහස්සරමිදං හික්ඛවෙ චිත්තං තඤ්ච ඛො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං තං අස්සුතවා පුපුජ්ජනො යථාභුතං නප්පජානාති. තස්මා අස්සුතවතො පුපුජ්ජනස්ස චිත්ත භාවනා නඤ්චි වදාමි.’

(මේ සිත ප්‍රභාෂ්වරයි. එනමුත්, ආගන්තුක උපක්ලේශයන්ගෙන් කිලිටි වූයේය. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන පුද්ගලයා, එය තත් වූ පරිද්දෙන් නොදනී. එබැවින් ඔහුට හෝ ඇයට චිත්ත භාවනාවක් නැතැයි කියමි.)

අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන භාවයේම සිටියොත් චිත්ත භාවනාව පවතින්නේ නෑ කියා මුලින්ම සඳහන් කරනවා. මනාසේ බුද්ධිමය සරණං ගච්ඡාමි කියා, මා සරණ ගිය තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ, ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි කියා, මා සරණ ගිය ශ්‍රී සද්ධර්මය (චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය) සංඝං සරණං ගච්ඡාමි කියා, මා සරණ ගිය ආර්ය සංඝ රත්නය යනුවෙන් සිහිය පවත්වා ගත යුතුයි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කාය සම්පත්තිය (දේහය) දෙස බැලුවේ කෙසේද? බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසන් කාලයේදී වාපාල වේනිය ස්ථානයේ සිට කුසිනාරාව බලා වැඩම කරන ගමනේදී ආනන්ද, ස්වාමීන් වහන්සේට දේශනා කරනවා, ‘ආනන්ද, දන් මගේ මේ ශරීර

කුඩුව දිරාගෙන යන ගැලක් වගෙයි. පා තබන විට, ඔසවන විට, ඇට කැඩෙන බිඳෙන හඬ ඇසෙනවා. මටම මගේ ශරීරය දරා ගන්නට බැරවන විට දීර්ඝව සුසුම් හඬ නැගෙනවා. මා ඔසවා තබන තැන නොවෙයි පාදය පිහිටන්නේ. වාරු නැතිවෙනවා වගේ. ආනන්ද මට ක්ලාන්තය වගේ. සඟල සිවුර හතරකට නවලා මේ ගස යටින් එලන්න. ආනන්ද, මට පැන් පිපාසයි. පැන් ටිකක් සොයාගෙන එන්න. ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, විමංසා යන සතර සාද්ධිපාද වැඩු සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කළා නම් ආයු කල්පයක් නමුත් වැඩ සිටින්න තිබුණා. ඒවුණත් උන්වහන්සේගේ ශරීරය දිරාගෙන යන, අනිත්‍ය ස්වභාවයට පත්වන සැටි අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ලෝකයාට දැනගන්නට ඉඩහැරියා.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශරීරයත් දිරා ගියා නම්, ලෙඩ දුක් වලට උරුම වුණා නම් අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවයේ සිටින, සම්මුතියට නමුත් 'මම' කියා හඳුන්වන 'මම' පමණක් එයින් ගැලවෙන්නේ කෙසේද? සංසාර ගමනේ සිටිනවා නම්, ඒ ජීවිතය තුළ ජාතිපි දුක්ඛා, ඡරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා මරණමිපි දුක්ඛං... ආදී වශයෙන් උපත හා සමඟින් ලෙඩ දුක්, දිරාගෙන යාම, මරණය පැමිණෙන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා නොවේද? තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ, සාරිපුත්ත මහා මොග්ගල්ලාන අග්‍ර ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා, මහ සිටුවරු, මහ දේවිවරු, දහම් මාර්ගයේ ගමන් කළ ඇත්තෝ, අනිකුත් සියළුදෙනාමත් උපත හා සමඟින් දිරාගෙන යාම, ලෙඩදුක් ඔස්සේ මරණයට පත්වුණා නොවේද?

මේ අදහස අප්පකිත්ත, බහිද්ධ වශයෙන් ඔබට දැනෙනවා.

'වක්ඛුං ව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං තිණ්ණං සංගති එස්සො. එස්ස පච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා.'

(ඇසෙහි රූපය හටගැනීමෙන් වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදියි. ඇස, රූපය, විඤ්ඤාණ නම් වූ තුනෙන් ස්පර්ශය හටගනී. ස්පර්ශය නිසා විදීම පහළ වේ. විදීම නිසා තෘෂ්ණාව හටගනී.)

නමුත් ඒ තෘෂ්ණාවට හසු වන්නට ඉඩ නොදී ධර්ම පරියාය, පිළිවෙත් මාර්ගය ඔස්සේ මේ විදීම මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය හෝ ස්ථිර පැවැත්මක් කියා තෘෂ්ණාවෙන් උපාදානය කර නොගන්න. 'විතක්ක සණ්ඨාන' සූත්‍රයේ (මජ්ඣිම නිකාය 1-300) දේශනා කර ඇති ආකාරයට පස් ආකාරයකට මේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ආදී අකුසල ධර්ම බැහැර කරන්න. දත් දෙපළ එකට තබා තද කරගෙන, දිව උඩුකල්ලට තබා තද කරගෙන 'මම විෂම වූ ලෝභයට, අතෘප්තිකර ආශාවන්ට හසුවන්නේ නෑ. මේක සුඛ වුනත්, දුක්ඛ වුනත්, මධ්‍යස්ථ වුනත් තෘෂ්ණාවට, කෙලෙස්වලට මාර්ගයක් (රජෝ පථො) එය අපායට මාර්ගය සාදා දෙනවා. සසර ගමනට තබා බඳිනවා.

'තණ්හා සංයෝජනානං සංධාවනං සංසරතං'

තෘෂ්ණාවෙන් සසර ගමනට තබා බැඳ දුවනවා, ගමන් කරනවා.

'දීස රත්තං වො භික්ඛවෙ දුක්ඛං පච්චනුභුතං'

දීර්ඝ කාලයක් දුක් විඳින්නට මාර්ගය හදනවා.

සම්මුතියට 'මා' තුළින් දුටුවා වගේ බාහිර වශයෙනුත් දුව, පුතා, ස්වාමියා, බිරිඳ වුනත් මා දකිනවා. හටගත් සෑම දෙයක්ම නැතිවෙනවා. අස්සාදය තුළ සුඛයක් හැටියට අරමුණ දකිනවා. අප නිසා ලෝකයට බිහිවුණු දරුවන් පෝෂණය කරන්න ඕන. මම වත් මට හිමි නැති ලොවක් තුළ දරුවන් වුනත් මගේ වෙන්වේ නැති බව මම දන්නවා. එහෙත් ඇසෙහි 'දරුවා' කියන රූපය හටගන්නා විට ඉෂ්ඨ අරමුණ සමඟ වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වුණා. ඇසයි, රූපයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි සමගින් ස්පර්ශය. ස්පර්ශයෙන් විදීමට.

'තිණ්ණං සංගති එස්සො, එස්ස පච්චයා වේදනා.'

භාවිත හිතක් නම්, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ඔස්සේ ඒ අරමුණ ඉෂ්ඨ හෝ අනිෂ්ඨ අරමුණක් වශයෙන් දකිනවා. දැනෙනවා. ඉෂ්ඨ අරමුණේදී රාගයට හසුවී මගේමයි, සදාකාලිකයි කියා අනිෂ්ඨ අරමුණේදී අකමැතියි මට එපා කියා පටිඝයටවත්,

ව්‍යාපාදයටවත්, තරහටවත් හසුවෙන්නට නොදී මනස සකස්කර ගන්නට පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

භාවිත සිතක් ඔස්සේ අපේක්ෂාකරන වශයෙනුත්, බහිද්ධ වශයෙනුත් මෙය සකස්වූයේ කෙසේද කියා ඔබ දන්නවා. බුන්මායු සුත්‍ර දේශනාවේදී තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන මෙසේ සඳහන් කරනවා.

‘බුදුරජාණන් වහන්සේ ආභාරයේ රස දන්නවා. රස දකිනවා. රස දැනගන්නවා. තුන් ලොවක් සැනසූ බුදුරජාණන් වහන්සේට පවා ආභාරයේ රසය තිත්තයි, පැණි රසයි, ආදී වශයෙන් දැනෙනවා. එහෙත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ආභාරයේ රස රාගයක් ඇති කර ගන්නේ නැහැ. ඒ ආභාරය කෙරෙහි රාගයක් වන ආකාරයෙන් රසය දකින්නේ නැහැ. ඔබත් දුව, පුතා, ස්වාමියා, බිරිඳ, සොහොයුරු, සොහොයුරියන් කියා, සවිඤ්ඤාණක වස්තු කෙරෙහි හෝ ගේ දොර, ගහ කොළ ධන ධාන්‍යාදී අවිඤ්ඤාණක වස්තු කෙරෙහි ඉෂ්ඨ අරමුණෙන් දකිනවා. නිවන් මාර්ගය අරමුණු කරගෙන ධර්ම මාර්ගයේ ගමන් කරන්නන් ධනයක් අවශ්‍යයි. නැත්නම් ඔබට සිගාකෑමට හෝ කාහට හෝ අතපාන්නට සිදුවේවි. එවිට ධර්ම මාර්ගයේ යෙදීමට තිබෙන කාලයත් අඩුවෙනවා.

අනේපිඬු සිටුකුමා ධනය තිබුණු නිසා කොතරම්, පින් දහම් සිදු කළාද? ‘සුඛා පටිපදා’ පහසුවෙන් ආර්ය මාර්ගයට එකතු වුණා. ඒවගේම විශාඛාවට ධනය තිබුණු නිසායි පහසු වූ පිළිවෙත් මාර්ගයක ගමන්කර, ආර්ය මාර්ගයට ඇතුළු වුණා. පෙර කරන ලද පින් නිසා ධනය ලැබෙනවා. නමුත් උත්සාහය ධේරුය, ප්‍රඥාව ඔස්සේ ඒවා දියුණු කර ගැනීමටත් සිලය ඔස්සේ ඒවා සකස්කර ගැනීමටත් පුළුවනි. ඔබ උපයන ධනය කෙරෙහි අස්සාදයෙන් දකිනවා. ආදීනවය ගැන සිහියට නැගෙනවිට අත්හැරීම (සියලු දේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණයට යටත් බව නම් වූ අවබෝධය) තුළින් තෘෂ්ණාවට මාර්ගය සැකසෙන්නේ නැහැ.

‘තිණ්ණං සංගති එස්සො’

ඇසයි රූපයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි එකතු වූ විට ස්පර්ශය, ඒ (ඉෂ්ට, අනිෂ්ට, මධ්‍යස්ථ) සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ කියූ අවස්ථාවයි. මෙහිදී භාවිත හිතක් සකස්වී තිබෙනම් තෘෂ්ණාවට යන්නේ නැහැ. එසේ නොවුනොත් එම විදීම මගින් තෘෂ්ණාව සකස් වෙනවා. වේදනා පච්චයා තණ්හා - අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවයේ ආරම්භක අවස්ථාවයි මේ දේශනා කරන්නේ.

‘වක්ඛුනා රූපං දිස්වා සුඛාය වේදනා පුට්ඨො සමානෝ අභිනන්දතී, අභිවදති, අපේක්ඛාසාය තිට්ඨති. තස්ස රාගානුසයා අනුසෙති.’

(ඇසින් රූප දක, සැප විඳීමක්, ස්පර්ශ කරන ලද්දේ එහි ඇලෙයි. ගුණ කියයි. එහි බැස සිටී. ඔහුට අනුසය ලෙස රාගය හටගනී.)

මේ උතුම් වූ පරමාර්ථ දේශනාව ශ්‍රවණය කරමින් සිටිනවිට ඔබගේ සිත අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවයේ ආරම්භක තැනමද සිටින්නේ? එහෙම නැහැ. ඇසෙන් රූපයක් දක, ගත් ඉෂ්ට අරමුණෙහි රාගයෙන් ඇලීමට හෝ මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය එනම් ස්ථිර පැවැත්මක් කියා උපාදානය නොකරගෙන සිටීමට තරම් සිහිය පිහිටුවීමට පුළුවන්ද? අකමැති අනිෂ්ට අරමුණ ඇසට, කණට, නාසයට, දිවට, ශරීරයට හා මනසට දැනෙයි. එහෙත් එය අනිෂ්ට අරමුණක් වශයෙන් සිහිය පිහිටුවා එයට පටිසයට අවස්ථාවක් නොදීමට තරම් සිහිය පිහිටුවීමට පුළුවන්ද? කල්‍යාණ පෝථුජ්ජන වශයෙන් දුක්වූ ආකාරයට අග්‍රැතවත් ස්වභාවයෙන් ‘සාසවා පුඤ්ඤාභාගියා’ (කෙලෙස් සහිත එනමුත් බොහෝ පින් ඇති) කියන තැන ඔබ සිටියත්, අවබෝධයෙන් යුක්තව දහම් පියවර ඉදිරියට පැවැත්වීමට තරම් ශක්තියක් සලසා ගැනීමට ඔබට පුළුවනි.

මෙහි සඳහන් කළේ දීර්ඝ කතාවක්. අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවය, එනම් ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස යන ඉන්ද්‍රියයන් හය ඔස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම (සිතුවිලි) යන මේවා මගේ ජීවිතය, මගේ සිහිනය, මගේ පැවැත්ම ආදී විවිධ වචනවලින් සඳහන් කරන අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවය, දැන් ඔබට තේරුම් ගැනීමට පුළුවනි. විත්ත භාවනා නැත, සිතෙහි වැඩිමක් නැත කියා

බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කළේ මෙන් මේ ස්වභාවයටයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහිදී මූලක් මතු කර දෙනවා.

‘පහස්සරමිදං හික්ඛවෙ චිත්තං තං ච බො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං’

මේ ප්‍රභාස්වර සිත කියන්නේ කුමක්ද? හවාංග සිතයි. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන අය කර්මානුරූපව සංසාර ගමනෙ ගමන් කරන විට උපකක් ලබනවා. ඒ ‘පටිසන්ධි සිත’ හටගෙන නැතිවී යන විට හවාංග සිත පහළ වෙනවා. හවාංග සිත් පහළ වෙන්නේ ඇස, කණ ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන්, අරමුණු ගන්නේ නැති විටයි. මෙම හවාංග සිත් පෙළ සන්නතියක් වගේ. ගලන ගංගාවක් වගේ සැකසෙමින් පවතිනවා.

‘පහස්සරමිදං හික්ඛවෙ චිත්තං’

පටිසන්ධි චිත්තයෙන් පසු හටගන්නා මේ හවාංග සිත ප්‍රභාස්වරයි. ඉතාම පිරිසිදුයි. පිරිසිදු වතුර භාජනයක උඩින් බැලූ විට පතුල පේනවා වගෙයි. ප්‍රභාස්වර යනු රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් විනිර්මුක්ත යන අදහසයි.

‘තං ච බො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං’

ලොකු මහත්වන විට ඇස, කණ ආදී ඉන්ද්‍රියන්ගෙන් මේ මගේ අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, ස්වාමියා, බිරිඳ ලෙස ඇසෙන් විවිධාකාරයෙන් රූප පෙනෙනවිට, සංසාර ගමනෙ පටන්ගෙනා රාගානුසය, මානානුසය, පටිඝානුසය, දිට්ඨානුසය, විචිකිච්ඡානුසය, අවිජ්ජානුසය හා හවරාගානුසය ආදී වශයෙන් යටපත්වී තිබුණු කෙලෙස් මතු වී කිලිටි වෙනවා. රාගය, දැඩි ආශාව, ලෝභය, තරඟව, වෛරය, නපුරුකම් ආදී විවිධ ආකාරයෙන් දැක්වූයේ මේ සිතුවිලියි. බාහිරව පැමිණුණු මේ කෙලෙස් නිසයි ඒ පිරිසිදු සිත කිලිටි වූයේ.

මේ ආගන්තුකව එන සිතුවිලි දැනගෙන අස්සාදයෙන් දුටුවත් ආදීනවය තේරුම් ගෙන නිස්සරණයට එන්න. මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය, ස්ථිර පැවැත්මක් නැත කියා අවබෝධයට ඒමට පුළුවන් නම් ඒ

ආගන්තුක කෙලෙස් වලින් අපේ සිත කිලිටි කර නොගෙන සිටීමට පුළුවනි. සංසාර ගමනෙ පටන් රැගෙන ආ රාගානුසය ආදී අනුසය ධර්ම අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර අප්ඤ්ඤා බහිද්ධ වශයෙන් ඒවා ගලවා දමන තැනට සිහිය යොමු කරන්න. සතර සතිපට්ඨානයෙන් පැහැදිලි කළේ අන්ත ඒ අදහසයි.

‘යථාභූතං නප්පජානාති’

පෘථග්ජන අය යථා ස්වභාවය නියම ආකාරයෙන් දකින්නේ නැහැ. ඇහැට හමුවන රූපය මගේ, මම වෙමි, මෙය ස්ථිරයි කියා අරමුණු ගෙන ඇලෙනවා. ඇලුණු දේ නැති වන විට, දිරාගෙන යන විට හඬනවා. (සෝචති, පරිදේවති) ශෝක කරනවා, විලාප කියනවා, ළයේ අත් ගසාගෙන ක්ලාන්ත වෙනවා. ඒ අර යථා ස්වභාවය දකින්න බැරි නිසයි. චිත්ත භාවනාව නැති බවේ ප්‍රතිඵලය එයයි.

එහෙත් ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට ප්‍රභාස්වර සිත පිරිසිදු ආකාරයෙන්ම පවත්වාගෙන යන්නට පුළුවනි. බාහිරව ගන්නා වූ උපක්ලේෂයන්ගෙන් අත්මිදිලා නිසා ඇස් දෙකට පෙනෙන රූව ඉෂ්ට අරමුණක් වුවත් රාගයෙන් ඇලෙන්නේ නැහැ. යමෙක් නපුරු ලෙස හැසිරෙනවා, දුටුවත් ප්‍රාණඝාතය, සොරකම, ව්‍යාපාදය, පටිඝය ඇති කර ගන්නේ නැහැ. කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනයෙන් උපදෙස් දීමට පුළුවනි. මමවත් මට හිමි නැති ලෝකයේ කුමට නම් ඇලෙන්නද? කුමට නම් ගැටෙන්නද කියන අදහස දැනෙන්නට පටන් ගන්නවා. එවැනි ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුගේ සිත තුළ චිත්ත භාවනාව තිබෙනවා. සමථය දියුණු වී බුද්ධානුස්සතිය ආදී වශයෙන් පරමාර්ථයට විදර්ශනාවට යාම ඉතාම පහසුවට සකස් වී තිබෙනවා. ඒ චිත්ත භාවනාව ඔස්සේ පිරිසිදු, ප්‍රභාස්වර සිත කිසිවිටෙක කිලිටි වුවත්, නැවත පිරිසිදු කර ගන්න. එසේ පිරිසිදු කරගන්නා වාර ගණන ක්‍රමයෙන් අඩු කරගන්න. ඇලුමක් නැවත නැවත සෝදන්නට වෙන්නේ කිලිටි වෙනවා නම්. කිලිටි වන්නේ නැතිනම් සෝදා පිරිසිදු කර ගැනීම අවශ්‍ය නැහැ. ඒවගේ ප්‍රභාස්වර සිත රැක ගන්න. ඒ පිරිසිදු සිතින් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර දැකගෙන රාගානුසයෙන් රැගෙන ආ අනුසය ධර්මත් බැහැර කර ඉතා ඉක්මන් භවයක ඉතා ඉක්මන් අවස්ථාවකම ඒ දුක්ඛ, සමුදය,

නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයෙන් අමා නිවනින් සැනසෙන්නට අධිෂ්ඨාන කරමු.

අපි හැමදෙනාම මෙලොව වශයෙන් නිදුක් වී නිරෝගී වී සුවපත් වී දහමින් සැනසෙන ගමනේ අපි හැමටම ඒ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයෙන්, මේ ගෞතම බුදු සසුනේදීම අමා නිවන සැකසේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

i skæg hul ä"

මෙලොව උපන් මනුෂ්‍යයෙකුට අනුගමනය කළ නොහැකි කිසිවකුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා නොකළහ. එපමණක්ද නොව, බෝධිසත්ව අවධියේ පටන් සසර කතරේ ගමන් කරමින් දුක පිලිබඳව මනාවුත් විස්මිතවුත් අවබෝධයක් ලැබූහ.

තමන්ට තමාගේ ජීවිතයෙන් අත්දැකීම් ලබා අකුසලය ඉවත්කොට යහපත් ප්‍රතිඵල ලබන මාර්ගයම මනුෂ්‍යයන් ප්‍රමුඛ අන් සත්ත්වයන්ට පෙන්වා දුන්හ. පාරමී පුරණ සමයේ පවා තමන් ලැබූ කිසිදු දුක්ඛ දෝමනස්සයක් අන්අය ලැබීමෙන් වළක්වාලීමට උත්සාහ ගත්හ. කරුණාබර මෘණියන්දූ කෙනෙක් හා ගුණාබර පියාණන්දූ කෙනෙක් තමා ලැබූ කටුක අත්දැකීම් දරුවන් ලබනවා දැකීමට අකමැති වෙනවා මෙන්ම තථාගතයන් වහන්සේද සසරේ කටුක අත්දැකීම් අන් සත්ත්වයන් ලබනවා දැකීමට අකමැති වූහ.

“අකුසල් අත්හරින්න. අකුසල් නිසා බොහෝ හයානක වූ කුරිරු දුක්වලට පත්වෙනවා. අකුසල් අත්හරින්නට බැරිනම්, එසේ කරන්නට යයි මම කිසිවිටෙකත් අනුශාසනා කරන්නේ නැහැ. කුසල් මග යන්න. කුසල් කිරීම සැප පිණිස හේතුවෙනවා. කුසල් කරන්නට බැරිනම්, එසේ කරන්නට යයි මම කිසි විටෙකත් අනුශාසනා කරන්නේ නැහැ. මෙය ප්‍රමාදවීමට වේලාවක් හෝ කාලයක් නොවේ.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ එම උත්තම වූ වදන් පෙළ කෙසේ නම් අමතක කරන්නද? නොසලකා සිටින්නද?